

Identifikacija spomenika: Škocjan pri Kopru – Pokopališče, EID: 1-15267

Obseg razglasitve: posamezen spomenik

Vrednosti, ki utemeljujejo razglasitev spomenika:

Pokopališče v Škocjanu predstavlja pomembno družbeno in kulturno vrednoto, ki se je oblikovala skozi dolgo zgodovino njegove uporabe. Kot prostor spomina, umetnosti in identitete odraža zgodovinske, družbene in kulturne procese ter s tem prispeva k razumevanju lokalne in regionalne zgodovine.

- **Avtentična historična podoba** pokopališča v širšem urbanem kontekstu, zlasti v odnosu do postopno razvijajoče se naselbine na otoku, je ena od temeljnih varovanih vrednot. Pokopališče ohranja neprekinjeno vizualno in prostorsko povezavo z naselbinami in okolico, kar dodatno utrjuje njegov pomen kot kulturni spomenik.
- **Prostorska zasnova in tlorisna kompozicija** celotnega kompleksa dopolnjujeta avtentičnost prostora. Ohranjeni so tlorisni in višinski gabariti ter značilna terasasta struktura, ki definira posamezna polja pokopališča. Tlorisna ureditev, razmerja med gabariti in terasami ter prostorski odnosi med posameznimi elementi pokopališča predstavljajo varovane vrednosti celote.
Pomembno vlogo pri ohranjanju prostorske celote imajo tudi sistemi oblikovanja prostora, kot so simetrična in osna zasnova, razporeditev grobov v določena polja ter komunikacijski sistemi: dostopi do grobov, vhodi, prehodi in stopnišča, ki zagotavljajo celovitost funkcionalnega in vizualnega vzorca.
Kot integralni del celotnega pokopališkega kompleksa so varovane tudi vrtno-arhitekturne ureditve, predvsem zasaditev s cipresami, ter vse pokopališke poti in dostopi, ki zagotavljajo vizualno in funkcionalno povezanost ter prispevajo k celostnemu doživljanju prostora kot kulturnega spomenika.
- **Arhitekturne sestavine** pokopališča, med katerimi so izstopajoči vhodni objekt, pokopališka kapela in grobnica De Grassi (EID: 1-15266), so posebej identificirane kot temeljne varovane vrednote. Poleg teh so varovani tudi ostali arhitekturni in prostorski elementi, ki dopolnjujejo kompozicijsko celoto.
Obodni zid iz sivega lokalnega kamna (peščenjak) z ometom, vključno z elementi kot so kovinska vrata, ograja ob vhodnem objektu in kovana vrata stranskega vhoda, predstavlja dodatno varovano vrednoto celotnega pokopališkega kompleksa.
- **Varovane vrednosti posameznih elementov.** Sem sodijo grobovi, grobnice, nagrobni spomeniki in nagrobne plošče, starejši od 50 let, ki z oblikovno in umetniško izraznostjo pričajo o zgodovinskem razvoju na narodnostno mešanem območju. Ta značilnost dodatno izpostavlja zgodovinski in kulturni pomen pokopališča kot celote.

Varovane sestavine spomenika

Varovane sestavine starega dela pokopališča predstavljajo:

- podoba pokopališča v širšem prostorskem kontekstu ter njegov simbolni pomen,
- urbanistično razmerje do naselbine,
- prostorska zasnova, tlorisna kompozicija in krajinska zasnova,
- tlorisni in višinski gabariti celote in posameznih delov, vključno z grobnimi polji, stavbnimi in okrasnimi arhitekturnimi elementi,
- vse zgodovinske komunikacije (vhodi, prehodi, povezave, stopnišča),

- obodni zid s kovinskimi vrati,
- vhodni objekt oziroma mrliška vežica s pomožnimi prostori,
- pokopališka kapela z vsemi arhitekturnimi sestavinami,
- grobnica De Grassi (EID: 1-15266)-spomenik lokalnega pomena,
- lapidarij.

Na območju starega dela pokopališča se kot varovane vrednote varujejo naslednji elementi:

- **Originalna terasasta zasnova**, vključno z elementi oblikovane vegetacije (ciprese).
- **Obodni zid**, skupaj z ograjo in železnimi vrati ter vse komunikacijske poti, vhodi, prehodi, povezave in stopnišča.
- **Vhodni objekt** – zunanjščina in notranjščina v celoti.
- **Pokopališka kapela** – zunanjščina in notranjščina v celoti.
- **Grobnice in nagrobni spomeniki**, ki so starejši od 50 let (do leta 1975), imajo posebno zgodovinsko ali umetnostnozgodovinsko vrednost ter prispevajo k ohranjanju temeljne zgodovinske tlorisne zasnove. Varovane so tudi grobnice in nagrobni spomeniki vidnih in znanih osebnosti. Med varovane vrednote sodijo tudi sestavine, ki dokazujejo avtohtonost italijanske narodnosti na narodnostno mešanem območju.

Sem spadajo:

- grobnice in nagrobni spomeniki izjemne umetnostnozgodovinske vrednosti, ki so hkrati tudi najstarejša tovrstna obeležja na koprskem pokopališču (19. stoletje);
- grobovi, ki hranijo ostanke starih plemiških koprskih družin, pomembnih za kulturni in zgodovinski razvoj Kopra skozi stoletja;
- grobovi znanih koprskih umetnikov (slikarjev, pisateljev ipd.) ter drugih vidnih osebnosti, ki so prispevale k razvoju mesta na družbenem, kulturnem, političnem, duhovnem ali izobraževalnem področju;
- spomeniki padlim v NOB in v drugih vojnah ter pripadnikom drugih vojaških enot;
- grobovi, ki dokumentirajo avtohtonost italijanske narodnosti;

Za vse načrtovane posege na območju spomenika: bodisi sanacijo, obnovo, premestitev ali odstranitev kateregakoli varovanega elementa, je ne glede na status grobnega prostora (v najemu ali brez najemnika oziroma plačnika), treba pridobiti kulturnovarstvene pogoje ter na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje oziroma mnenje Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Piran.

- posebej izstopa **spomenik De Grassi** v siamskem slogu, ki je z Odlokom o spremembah in dopolnitvah Odloka o razglasitvi posameznih nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Koper (Uradni list RS, št. 66/10), razglašen za zgodovinski spomenik lokalnega pomena in bo zaradi svoje posebnosti in edinstvenosti predlagan za razglasitev kot spomenik državnega pomena.

Grobnica De Grassi (EID: 1-15266)-spomenik lokalnega pomena

(Odlok o razglasitvi posameznih nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Koper (Uradni list RS, št. 66/2010)).

Na spodnjem delu pokopališča v Škocjanu, le nekaj metrov od vhodnega objekta, se nahaja grobnica z nagrobnim spomenikom Antonia De Grassija, ki jo je zgradil njegov brat, arhitekt Gioachino De Grassi.

Gioachino De Grassi je bil eden prvih Koprčanov, ki so po odprtju Sueškega prekopa odpotovali v Siam (današnja Tajska). Tja je prispel leta 1870, v času, ko se je država začela odpirati zahodnim vplivom. Zaradi svojih sposobnosti in povezav, ki jih je uspel vzpostaviti tudi s kraljevo družino, se je profesionalno uveljavil in ustanovil najuglednejše gradbeno podjetje v deželi. S svojim delom je dosegel ugled in gospodarski uspeh ter k sodelovanju pritegnil tudi brata Antonia in Giacomu.

Antonio De Grassi je umrl leta 1887 po vrnitvi v Evropo. Sredstva iz njegove zapuščine (35.000 lir) so omogočila gradnjo grobnice v slogu budističnega templja (*Wat*), ki je v slovenskem in širšem evropskem prostoru edinstvena (*unicum*). Grobnico je Gioachino De Grassi zgradil med

letoma 1888 in 1894. Na bazi iz sivega kamna je postavljen podstavek iz carrarskega marmorja, na katerem stojijo štirje trojni stebri, v osrednjem delu pa doprsni kip pokojnega. Varstveni režim: Spomenik je zavarovan kot celota v svoji izvirni obliki in neokrnjenosti, skupaj z neposredno ohranjeno okolico. Vsako poseganje, vključno z vzdrževalnimi deli, sanacijo, restavriranjem ali rekonstrukcijo, je možno izvesti izključno na podlagi predhodno pridobljenih kulturnovarstvenih pogojev ter soglasja oziroma mnenja Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Piran.

Razvojne usmeritve: Zagotoviti je treba redna sredstva za vzdrževanje grobnice in neposredne okolice. Vzdrževalni posegi se morajo izvajati po načelih konservatorske stroke in pod strokovnim nadzorom.

Obseg spomenika:

Kulturni spomenik lokalnega pomena (v nadaljnjem besedilu: spomenik) obsega območje: parcelne številke: 3865/9, 3865/17, 3865/18, 3865/19, 3865/20, 3865/21, 3865/22, 3865/23, 3865/24, 3865/25, 3865/26, 3865/27, 3865/28, 3865/29, 3865/30, 3865/31, 3865/32, 3865/33, 3865/34, 3865/35, 3865/36, 3865/37, 3865/38, 3865/39, 3865/40, 3865/41, 3865/43, 3865/44, 3865/45, 3865/46, 3865/47, 3865/48, 3865/49 in 3865/50 v katastrski občini 2604 Bertoki.

Varstveni režim spomenika:

- Splošni varstveni režim
- Posebni varstveni režim za celoto
- Posebni varstveni režim za stavbe
- Posebni varstveni režim za stavbno dediščino
- Posebni varstveni režim za zasaditev in krajinsko zasnovano pokopališča
- Posebni varstveni režim za grobove in nagrobne spomenike

Določitev meje

Meja območja varovanja spomenika je prikazana na katastrskem načrtu.